

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 33

Заснований в 1996 році

Рівне – 2005

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ: ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 33. — Рівне: РДГУ, 2005. — 138 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем педагогіки, дидактики, історії педагогіки, теорії і методики трудової підготовки, профорієнтації, виховання дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, практичних працівників освіти, керівників загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Хом'як Іван Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Воробійов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Левківський Михайло Васильович – доктор педагогічних наук, професор (Житомирський державний педагогічний університет ім. Івана Франка);

Лисенко Неля Василівна – доктор педагогічних наук, професор (Прикарпатський державний педагогічний університет ім. В. Стефаника);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Малафійк Іван Васильович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Мітюров Борис Никифорович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти);

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол №5 від 30.12.2005 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 08 — 4.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2005

Випуск 33, 2005. Наукові записки РДГУ.

УДК: [37.026: 004] – 053.6

Г.О. ПАРХОВНЮК, Д.В. СИНГАЇВСЬКИЙ

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ДИДАКТИЧНОГО КОМП'ЮТЕРНОГО СЕРЕДОВИЩА.

Резюме. У статті розглядаються теоретико-методичні підходи до формування в учнів старших класів готовності до професійної діяльності засобами дидактичного комп'ютерного середовища.

Ключеві слова: готовність до професійної діяльності, професійні інтереси, дидактичне комп'ютерне середовище.

Нові соціально-економічні умови державного будівництва в Україні посилюють необхідність активного використання суб'єктивних факторів підвищення рівня інтелектуального розвитку шкільної молоді. Національною доктриною розвитку освіти України у XXI столітті визначені напрямки вдосконалення існуючої освітньої системи, згідно з якими загальноосвітні навчальні заклади мають забезпечувати формування та розвиток у школярів умінь і навичок самостійного наукового пізнання, в тому числі й на основі нових інформаційних технологій, самоосвіти та самореалізації особистості в різних видах творчої діяльності. Сучасні ринкові відносини повністю змінили вимоги до характеру та мети праці людини, до його підготовки, кваліфікації, професійній відповідальності, професійній мобільності. (В.О. Поляков [1]).

За цих умов почались дослідження по професійному самовизначенню, яке орієнтується на закономірності розвитку особистості та її інтересів. В центрі цих досліджень - проблема вибору професії та забезпечення конкурентноздатного робітника на ринку праці [1, 212-213]. Результатом такого сприяння людині в професійному самовизначенні та виборі оптимального роду занять з врахуванням його потреб та можливостей повинна стати готовність особистості до професійного самовизначення, яка розглядається вченими - В.О. Поляков [1], С.М. Чистякова [2] та ін.

Визначимо вікові рамки формування такої якості особистості. В віковій психології відзначається, що саме старший шкільний (тобто ранній юнацький) вік, який припадає на 15-17-і роки життя дитини [3, 4] займає проміжне положення між підлітковим віком (10-15 років) та середнім юнацьким (другим періодом юнацтва) (17-21 рік). Старший шкільний вік – це період соціального, особистісного, професійного, практичного самовизначення та самосвідомості [5, 6]. В основі процесу самовизначення покладено вибір майбутньої сфери діяльності, професійне самовизначення. І.С.Кон специфіку ранішнього юнацького віку визначає як «третій світ», який існує між дитинством та дорослим життям, який вирішує найважливіше завдання – вибір професії [7]. Схожим чином оцінює цей період розвитку Л.І. Божович: «Самовизначення формується в другій фазі підліткового віку (16-17 років) в умовах швидкого закінчення школи, пов'язаного з необхідністю так чи інакше вирішити проблему свого майбутнього. Від мрій підлітка, які пов'язані з майбутнім, самовизначення відрізняється тим, що воно базується на вже стійких інтересах та прагненнях суб'єкта» [8].

Навчальна діяльність в старших класах стає навчально-професійною, яка реалізує професійні напрямки діяльності юнаків та дівчат. Знімається гострота проблеми мотивації навчання, так як ведуче місце у старшокласника займають мотиви, пов'язані з самовизначенням, підготовкою до подальшої освіти та вступу до ВНЗ.

На сучасному етапі концепція професійного самовизначення молоді розробляється такими педагогами як: В.О. Поляков, С.М. Чистякова та ін., відповідно до якої професійне самовизначення молоді – це "процес формування особистістю свого відношення до професійної трудової сфери та спосіб його самореалізації через узгодження внутрішньоособистісних та соціально-професійних потреб" [1, 212-213].

Предмет нашого дослідження диктує необхідність вивчення особливостей формування готовності до професійної діяльності учнів старших класів в умовах комп'ютерного навчання, визначення складу та напрямків засобів комп'ютерної підтримки навчального процесу, якій орієнтований на формування готовності до професійної діяльності. Завданнями цього етапу є розробка теоретичної моделі дидактичного комп'ютерного середовища, яке орієнтоване на формування готовності до професійної діяльності старшокласників, і конкретної системи програмно-педагогічних засобів, які забезпечують ефективне вирішення формування професійної свідомості учнів старших класів.

Цілком очевидно, що на початку нового інформаційного тисячоліття, коли відбувається бурхливе впровадження у навчальний процес сучасних інформаційних технологій, проблема формування готовності до професійної діяльності потребує переосмислення та корекції щодо специфічних умов комп'ютерного навчання.

Все більшого розповсюдження набувають навчальні комп'ютерні програми. Вони направлені на досить широке коло користувачів і призначені для комп'ютерної підтримки учбово-пізнавальної діяльності.

Дослідження з комп'ютеризації шкільної освіти (В.С. Гершунський, М.І. Жалдак, Є.І. Машбиць, Н.В. Морзе, І. Роберт, Н.Ф. Тализіна, М.В. Антонюк, Л.О. Лісіна, Т.В. Дубова, М.С. Головань, Т.П. Міхневич, В.Е. Краснопольський, О.А. Гаманюк, С.О. Семеріков, Т.Л. Архіпова, І.О. Несмелова, Т.Б. Волобуєва, Ю.П. Рева, П.М. Маланюк, М.С. Пак, О.Ю. Раткевич, В.Ю. Сенько та ін.) переконливо доводять, що запровадження нових інформаційних технологій (НІТ) у навчальний процес дає змогу індивідуалізувати та диференціювати процес навчання, підвищити успішність засвоєння навчального матеріалу, значно розширити можливості самоосвіти, що лежить в основі формування готовності до професійної діяльності старшокласників.

Розглянемо формулювання поняття дидактичного комп'ютерного середовища.

В процесі удосконалення технічних характеристик самого комп'ютера та його програмного забезпечення, розширення його дидактичних можливостей поширюється ідея про принципово нові властивості комп'ютера як засобу навчання. Змінилась оцінка ролі та місце комп'ютера в навчальному процесі. Нарівні з програмами контроль знань та вмінь з'являються навчальні комп'ютерні системи, тренажери, засоби демонстрації матеріалу, засоби комп'ютерного моделювання, засоби підготовки роздаткового матеріалу і т.д.

В своїх працях А.М. Коротков зазначає, що комп'ютерне навчання потребує новітніх дидактичних підходів, створення принципово нового середовища навчання, більш комфортного, яке реалізує творчі можливості людини, які посилять його інтелектуальний потенціал [9, 13]. В якості такого середовища автором запропоновано дидактичне комп'ютерне середовище (ДКС). Саме таке середовище і обране нами за те навчально-пізнавальне середовище, яке направлене на формування готовності до професійної діяльності старшокласників.

Дидактичне комп'ютерне середовище розуміється як «найблище оточення школяра в процесі навчання з використанням електронно-обчислювальної техніки, яке обслуговує взаємодію суб'єктів навчального процесу, і таке, що створює умови для функціонування дидактичної системи» [10, 79].

Функції вчителя в дидактичному комп'ютерному середовищі змінюються: він менше виступає як джерело інформації, але більш важливою стає його роль як носія життєвого досвіду, як організатора навчального процесу. Викладач проектує середовище, враховуючи навчальні потреби учня, закономірності його розвитку, пропонує найбільш ефективні засоби організації цих дій, допомагає підібрати необхідні інструменти формування готовності до професійної діяльності старшокласників. [6]

Визначимо в програмній області узагальненої моделі дидактичного комп'ютерного середовища, яке направлене на розвиток та формування професійних інтересів, такі структурні компоненти (див. мал.. 1):

Мал. 1

Навчально – методичні матеріали:

- повинні бути достатні для організації навчання в ДКС;
- повинні бути відкритими розробниками, викладачами, учнями;
- повинні забезпечувати презентування творчих робіт учнів в своїй структурі;
- повинні забезпечувати презентування соціального, духовного та культурного соціального оточення.

Система комп'ютерного діалогового навчання:

- повинна бути заснована переважно на підпорядкування волі того хто навчається;
- повинна дозволити будувати індивідуальні навчальні траєкторії учнів;
- повинна включати ситуації звертання до системи міжособистісного спілкування;
- повинна забезпечувати діагностику навчальних досягнень учня.

Система забезпечення міжособистісного спілкування:

- повинна дозволити спілкування всіх учнів навчального процесу;
- повинна забезпечувати двонапрямлений зв'язок з соціальним оточенням;
- повинна забезпечувати соціальну діагностику тих хто навчається.

Сьогодні слід констатувати, що кількість науково-педагогічних, навчально-методичних, інформаційних, інструктивно-організаційних, нормативних, технічних матеріалів, що складають зміст інформаційних потоків у галузі освіти, постійно зростає. Для їх оперативного сприйняття та своєчасної, якісної обробки й передавання поширюється використання баз і банків даних як у середині навчального закладу, так і в системі освіти загалом.

Великою популярністю користуються інструментальні програмні засоби щодо розробки педагогічного програмного забезпечення та науково-дослідницьких робіт. [11]

Таким чином, не піддаючи сумніву необхідність подальшого використання й упровадження нових інформаційних технологій до навчального процесу, в тому числі й до формування готовності до професійної діяльності старшокласників, ми вважаємо за необхідне подальше дослідження проблем уточнення дидактичних та методичних принципів організації навчального процесу з використанням дидактичного комп'ютерного середовища; удосконалення якості підготовки учнів старшої школи до професійної діяльності, в чому бачимо подальшу перспективу наших досліджень.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Поляков В.А., Чистякова С.Н. Профессиональное самоопределение // Российская педагогическая энциклопедия: В 2т./ Гл.ред. В.В. Давыдов. – М.: Научное изд-во "Большая российская энциклопедия", 1999. – Т.2. – С.212-213.
2. Чистякова С.Н. Основы профессиональной ориентации школьников. – М.: Просвещение, 1983. – 118с.
3. Никандров Н.Д. Лекция // Российская педагогическая энциклопедия: В 2т. / Гл. ред. В.В. Давыдов. – М.: Научное изд-во "Большая российская энциклопедия", 1993. – Т.1. – С.499-500.
4. Коджаспирова Г.М., Коджаспиров А.Ю. Педагогический словарь. – М.: Академия, 2000. – 176с.
5. Кларин М.В. Инновационные модели обучения в современной зарубежной педагогике // Педагогика. – 1994. – №5. – С. 104-108.
6. Педагогическое наследие: Я.А. Коменский, Д.Локк, Ж.-Ж. Руссо, И.Г. Песталоцци / Сост. В.М. Кларин, А.И. Джуринский. – М.: Педагогика, 1999. – 411с.
7. Касьян А.А. Теория воспитания как предмет педагогического осмысления // Воспитание будущего учителя: идеи, ценности, ориентации: Учеб. пособие / Под ред. Л.В. Загрековой, В.В. Николиной, В.А. Фортунатовой. – Н.Новгород: Изд-во НГПУ, 2001. – С.25-29.
8. Божович Л.И. Избранные психологические труды: Проблемы формирования личности / Под ред. Д.И.Фельдштейна. – М.: Междунар. ред. акад., 1995. – 209с.
9. Коротков А.М. Формирование у школьников умений обучаться в дидактических компьютерных средах. Дис. ... кандидата педагогических наук. – Волгоград. 1996. – 168 с.
10. Петров А.В. Методологические и методические основы личностно-развивающего компьютерного образования: Монография. – Волгоград: Перемена, 2001. – 267 с.
11. Богданов І.Т. Дидактична та методична доцільність та мета використання й упровадження засобів інформаційних технологій у навчальному процесі // проблеми сучасного підручника: Зб. наук. пр. / Ред. кол. – К.: Педагогічна думка, 2004. – Вип.5., ЧП. – С.22-29.
12. Роберт И.В. Современные информационные технологии в образовании: дидактические проблемы; перспективы использования. – М.: Школа-Пресс, 1994.

Резюме. В статье рассмотрено теоретико-методические подходы к формированию в учащихся старших классов готовности к профессиональной деятельности средствами дидактической компьютерной среды.

Ключевые слова: готовность к профессиональной деятельности, профессиональные интересы, дидактические компьютерные средства.

The summary: In article discussed the pedagogical conditions of increase the process of formation of professional self-determination during use a new information technologies, specially created computer environment.

Key words: readiness for professional activity, professional interests, professional self-determination, specially created environment.

Одержано редакцією 30.11.2005.

УДК 378.147

О.В. ШКВОРЕЦЬ

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБРАЗНО-АСОЦІАТИВНОГО ПІДХОДУ У ПРОЕКТУВАННІ ОДЯГУ

Резюме: в статті розглядається проблема підготовки майбутніх вчителів трудового навчання до використання образно-асоціативного підходу у проектуванні одягу. Проведено аналіз послідовності творчого процесу над проектом із застосуванням джерел творчості.

Ключові слова: образ, асоціація, художнє проектування, творче джерело, композиція костюма, методи формування.

Одним з основних і першочергових напрямків діяльності вищої школи України є впровадження в навчальний процес високоефективних освітніх технологій. Концепція такої освіти в числі загальних вимог до випускників навчальних закладів передбачає:

– формування нестандартного мислення, що дасть практичну готовність майбутнього фахівця до генерування неординарних творчих ідей;

З М І С Т

<i>Постоловський Р.М.</i> До двадцятиріччя кафедри професійної педагогіки і трудової підготовки.....	3
<i>Янцур М.С.</i> Перспективи реформування трудової підготовки учнів загальноосвітніх навчальних закладів	4
<i>Кирильчук Ю.В.</i> Проблеми підготовки вчителя освітньої галузі „Технологія”	10
<i>Мегем Є.І.</i> Визначення компонентів системи методичної підготовки майбутніх вчителів трудового навчання з проектно-технологічної діяльності	13
<i>Разумна Г.І.</i> Навчальний предмет як засіб естетичного виховання майбутніх вчителів трудового навчання	17
<i>Тюска В.Б.</i> Проблема творчості майбутнього педагога у сучасних психолого-педагогічних дослідженнях	20
<i>Шутяк В.Г.</i> Особистісно-орієнтований підхід у трудовому навчанні молодших школярів	23
<i>Літковець О.Д.</i> Психолого-педагогічні умови формування графічних вмінь в учнів початкових класів	29
<i>Кашуба О. М.</i> Організація навчально-виховної діяльності на основі сприйняття й передачі інформації у початкових школах Німеччини.....	34
<i>Хоронжевський О.М., Янцур М.С.</i> Сформованість знань з культури праці та гігієнічної культури в учнів основної школи.....	38
<i>Войтко А.І.</i> Професійні проби як засіб підготовки учнів 8 – 9 класів до вибору професії.....	43
<i>Саух О.М.</i> Особистісні умови професійного самовизначення.....	45
<i>Ковальська Н.М.</i> До проблеми формування готовності старшокласників до свідомого вибору професії в сфері менеджменту	51
<i>Янцур М.С., Єзерська Н.Р.</i> Професійна спрямованість учнів 9-х класів північно-західного регіону України.....	54
<i>Парховнюк Г. О., Сингаївський Д.В.</i> Формування готовності до професійної діяльності старшокласників з використанням дидактичного комп’ютерного середовища.....	60
<i>Шкворець О.В.</i> Особливості використання образно-асоціативного підходу у проектуванні одягу.....	62
<i>Янцур М.С., Симонович Н.В.</i> Індивідуалізація процесу навчання учнів 8-9 класів конструюванню швейних виробів на основі диференційованих завдань	65
<i>Фешук Ю.В.</i> Шляхи розвитку просторового мислення студентів за допомогою комп’ютерної графіки	69
<i>Войтко А.І.</i> Підготовка студентів до профорієнтаційної роботи з учнями в процесі педагогічної практики.....	71
<i>Бордюк Н.А., Бордюк М.А.</i> Педагогічні особливості вивчення фундаментальних дисциплін студентами спеціальності „Педагогіка і методика середньої освіти. Трудове навчання” в умовах нового освітнього простору	73
<i>Дем’яненко Т.П.</i> Шляхи вдосконалення змісту підготовки учнівської молоді до підприємницької діяльності в процесі трудового навчання.....	77
<i>Пшеничний В.В.</i> Методика навчання студентів розробці конструкторської документації за монопроекцією	80
<i>Федчишин Н.О.</i> Виховуюче навчання в контексті педагогічної теорії І.Ф. Гербарта	81
<i>Васильченко Г.Ю.</i> Проблеми активізації пізнавальної діяльності студентів у вищих педагогічних навчальних закладах	84
<i>Носова І.О.</i> Деякі аспекти професійної адаптації майбутніх вчителів трудового навчання.....	88
<i>Парасюк І.А.</i> Проблеми національно-громадянського виховання студентів	91
<i>Петрук Є.О.</i> Педагогічні коледжі технічного спрямування та стан графічної підготовки в них	95
<i>Козяр М.М.</i> Шляхи вдосконалення графічної освіти студентів в умовах застосування інформаційних технологій	98
<i>Мазурок В.Г.</i> Педагогічні умови формування в студентів системи понять еколого-економічного змісту	103
<i>Набочук Ю.К., Павлова Н.С.</i> Управління розумовою діяльністю школярів на уроках інформатики	112
<i>Білинська В.Л.</i> Роль шкільного садівництва і городництва в навчально-виховному процесі початку ХХ століття	116
<i>Димченко С.С.</i> Педагогічні ідеї та досвід М.І. Різоля в контексті розвитку українського баянного мистецтва	120
<i>Герасименко О.А.</i> Освітні заклади на Волині ХVI – ХVIII століть	125
<i>Маццишина З.А.</i> Виховні аспекти декоративно-прикладного мистецтва в педагогічній думці України початку ХХ століття.....	128
<i>Малафійк І.В.</i> Дидактичний принцип системності.	132
<i>Відомості про авторів</i>	136

Наукове видання

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 33

Заснований у 1996 р.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.
Технічний редактор Кравчук В.Ю.
Комп'ютерна верстка Лазарчук В.В., Зброжек Д.Г.

Здано до набору 12.11.2005 р. Підписано до друку 30.12.2005 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 21,18. Обл. вид. арк. 21,49. Замовлення № 13/1. Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і трудової підготовки (к. 98,
тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59 **ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ
ОСВІТИ: ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ. Наукові записки Рівненського державного
гуманітарного університету. Випуск 33. — Рівне: РДГУ, 2005. — 138 с.**

ISBN 966 — 7281 — 08 — 4.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем педагогіки, дидактики, історії педагогіки, теорії і методики трудової підготовки, профорієнтації, виховання дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, практичних працівників освіти, керівників загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20